

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Quid sentiant Henricus. c. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

sentantur. Tam etiam, quia cum Deus suapte natura, possit omnia illa facere, atque earum sit causa omnipotentia sua, superiori quadam ratione dicitur eas in se necessario continere.

Tertio.

Tertium est, res futuras non representari in Deo naturaliter, & necessario; quia sicut ab aeterno voluit, quædam suis temporibus producere, ita potuit, velle alia, & potuit velle nihil facere: ergo quæ facturus est libere, à Deo cognoscuntur, sicut libere futura sunt, ac proinde libere in ipso representantur, quæ vero libere in Deo representantur, non possunt ex vi visionis ipsius essentia diuinæ videri. Quoniam ex eo, quod ab aeterno essentia illa representat, nihil habet noui, quod alias non haberet, etiam si ea non representaret, alioquin esset in Deo, aliquid ab aeterno libere, quod posset non esse, & ita, aliquid esset libere Deus, quod posset non esse Deus: quod est absurdum. Omnia enim quæ in Deo existunt, Deus ipse sunt, ergo in Deo nihil est, ex quo Beatus ea, quæ libere in ipso representantur dicuntur, intueatur, & clare cognoscat.

Alijs rationibus confirmat Gottfriedus hanc opinionem, quibus inferius nos probabimus nullam creaturam in Deo cognosci posse, aut enim nulla aut omnes videri debent.

*4
In Deo videtur
si futura si
possibilia vi-
dentur.*

Mihi tamen hæc sententia Durandi non probatur, nam præterquam quod verum non est, nec ab ipso Durando satis probatum, aliqua possibilia, nedum omnia, ex vi visionis essentia diuinæ à Beatis videri, vt contra alias opiniones inferius demonstrabimus; discrimen, quod ipse constituit, inter res possibles & futuras, quatenus ad essentiam diuinam representantem referuntur, futile est, & inane: id quod contra Durandum nunc solum demonstrare contendam. Ergo omnium esse eandem rationem, vt eodem modo cognoscantur in Deo, vel non cognoscantur, sic ostendo.

*In Deo videtur
si futura si
possibilia vi-
dentur.*

Primum tam possibilia, quam futura secundum proprias formales rationes, non sunt formaliter in Deo, ex hac igitur parte æqualia sunt. Deinde, aut possibilia cognoscuntur in Deo, ex vi visionis essentia illius, quia sunt in ipso, vt cognoscente, atque adeo sunt in eo, veluti in speculo: atqui non solum possibilia, hoc modo in Deo sunt, sed etiam futura, quatenus futura, nam vt futura à Deo cognoscuntur: ergo in ipso, non minus videri possunt, quam possibilia. Aut possibilia in Deo cognoscuntur, ex vi visionis ipsius Dei quia sunt in Deo veluti in causa, cognita autem causa cognoscitur effectus, ac proinde, cognita omnipotentia cognoscuntur, quæ ab ea fieri possunt; atqui futura etiam sunt in Deo veluti in causa, quæ operatur; est; ergo viso ipso Deo, qui operatur est, clare cognoscitur in ipso, id quod futurum est, si cognita omnipotentia cognoscitur statim id, quod à Deo fieri potest. Atque hæc ratio eo præsertim vim habet, quod Deus est causa rerum, ratione cognitionis, quam de ipsis habet: quare qui videt in Deo dictamen, quo iudicat bonum, rem aliquam facere, & voluntatem, quæ eam vult efficere, oprime potest, futura cognoscere, si possibilia eo modo quo diximus videantur.

*Discrimen
Dur. enu-
tur.*

Discrimen autem, quod Durandus inter possibilia, & futura constituit, quod hæc libere in Deo representantur, illa vero necessario, & naturaliter, nullius ponderis est. Hinc enim solum fit, vt quæ naturaliter representantur, non possint non in omnem euentu videri, quia nequeunt, non repræ-

sentari: quæ vero libere representantur, sicut possent non representari, possent quoque non videri: at vero si semel supposita representatione, res apparent, non possunt non videri. Veluti effigies in speculo non representatur naturaliter, & necessario, sed libere: sicut libere etiam ipsum speculum è regione ponitur: in quo species refranguntur: at vero posito semel ex nostra libertate obiecto è regione, & ita libere etiam effigies illius refracta, non potest oculus ad speculum applicatus, rem non videre: eodem igitur modo postquam res voluntate Dei futuræ sunt, non possunt in essentia diuina veluti è regione positæ, non representari, etiam quatenus futuræ: ergo visa essentia diuina, hac quoque ratione non possunt non cognosci, præsertim quia semel futura representata in essentia diuina, non possunt iam non representari.

*Pro Durand.
responsum.
6*

Respondet aliquis pro Durandi opinione, Deo solum aduenire respectum rationis, ex eo, quod futura in eius essentia representantur, aut cognoscuntur, & ex eo, quod ipse est ea in tempore producturus: quare non mirum, si visio essentia diuinæ, quæ ex se, à rebus futuris absoluta est, non faciat futura ipsa videri. Ego certe negare non possum, hoc modo optime argumento satisfieri, ne probet absolute, futura in essentia diuina videri, etiam si in ea representari dicantur, & ab ipsa cognosci, id quod c. 4. huius disp. clarius ostendam: nunc vero tantum contra Durandum contendendo, eandem esse rationem possibilem, atque futurorum, quod si futura non cognoscuntur, vt ibidem concedemus, id ipsum de possibili bus dicendum est. Porro nullam esse differentiam constât, nam ita possibilia in essentia diuina representantur naturaliter, & ab ea necessario cognoscuntur, vt nulla sit in Deo relatio realis ad ipsa, sicut nec ad futura, vt disp. 1. c. 6. fusius probabitur: nihilominus cognosci dicuntur à Deo, & in essentia diuina representantur: ergo cum non minus futura cognosci dicantur, ab ipso Deo, & in eius essentia representari, etiam si non sit relatio realis ad ea ex vi visionis essentia diuinæ, non minus videri possunt, quam possibilia: aut si futura non possunt, neque possibilia poterunt cognosci: discrimen igitur à Durando assignatum inane est, atque ex dictis patet solutio argumentorum eius.

*Possibilia
representantur
in Deo
ab ipso Deo
relatio
reals ad ipsa.*

7

CAPVT II.

Quid sentiat Henricus.

Allegari solet Henricus pro sententia eorum, qui docent, nihil omnino creatum in essentia Dei, ex vi visionis illius à beatis videri. Ceterum suam sententiam aliter nobis tradidit, quod lib. 7. q. 4. & 5. vbi hæc tria docet. Primum est, essentiam diuinam visam à Beatis, quatenus ad se est, non prout idea creaturarum, non esse beatis rationem videndi quidquam creatum, nec futurum, nec possibile. Hoc probari potest, quoniam essentia diuina hac ratione nullam respicit creaturam, ergo visione sui, non potest ducere intellectum in cognitionem alicuius creaturæ.

Henricus.

*Prima pars
sententia.*

Secunda pars.

*Specierum
cogniti sacra
non indi-
uina.*

sed

8 sed tantum specierum, indicat tamen Henricus. individua quoque eadem visione cum diuina essentia videri, non ex vi visionis eius, sed peculiari reuelatione, aut certe alia diuersa visione. Probat autem species rerum possibilem, ex vi visionis essentiae in Deo videri; quoniam essentia diuina, qua ratione est idea, habet habitudinem, & relationem ad creaturas; ergo ipsa visa potest in cognitionem deducere creaturatum.

Tertia pars.

Tertium est, posse Deum manifestare seipsum Beatis, vult ad se, sine vilo ordine ad creaturas, hoc est, manifestando essentiam, quatenus essentia est, non sub ratione ideae. Quocirca ait, posse videri Deum in se ipso, nulla prorsus visa creatura, ex vi talis visionis, sicut scientia, quae est qualitas quadam, cum relatione ad obiectum, videri potest, ut qualitas, non cognita relatione, tunc autem non est necesse videre, aut cognoscere obiectum. Probat autem hoc ex duplici capite, primum, ex limitatione intellectus reali, qui natus est cognoscere vnum sine alio: deinde ex eo quod Deus est speculum voluntarium, ac proinde potest seipsum manifestare Beatis vno modo, & non alio.

Ex his colligit Christum non vidisse in verbo omnia possibile, idemque de alijs Beatis dicere debet: sed id nulla ratione probat: inde autem suaderi potest, quia Deus comprehenderetur, si cognosceretur in eo omnis ratio ideae, & ex vilis omnis natura specifica possibilis, quod est absurdum. Quare cogitur dicere Henricus, non posse omnem rationem ideae, quae est in Deo, Beatis communicari, sed aliquid ipsius Dei, necessarium eos latere.

Henricus.

Secunda pars
sententia
impugnatur.

Omissa vero prima parte huius sententiae in qua cum Henrico confertur, & cap. 4. contra aliquos discipulos B. Thom. confirmabo. Id quod secundo & tertio loco docet, nulla ratione mihi probatur: id vero quod secundo asserit hac ratione impugno: aut respectus, & relatio essentiae diuinae, quatenus idea est creaturarum, est realis, aut rationalis.

Realis esse non potest, ut infra disp. 104. cap. 6. ostendimus: quod si in Deo esset talis relatio, non solum esset ratio cognoscendi, & videndi naturas specificas in vniuersum, sed etiam individua, & singularia ipsarum sigillatim: tum quia intellectus videns rem quidditatiue, & proprio conceptu, non distinguit rationem genericam, & specificam, ut disp. 118. c. 7. probabimus; hoc enim ex imperfectione provenit cognitionis: tum etiam, quoniam essentia diuina, non tantum est idea specierum sed etiam cuiuscumque individui sigillatim ut disput. 74. cap. 2. dicemus. Imo cum idea Dei sit eius cognitio, & ipse non distinguit in rebus rationem genericam ab specifica, ut ibidem monstrabimus; ideae potius erunt singularium, quam naturae specificae in vniuersum: saltem negari nequit, singularia omnia, quae fieri possunt, optime à Deo cognosci ea ratione, qua fieri possunt: hac igitur ratione ad ipsa sigillatim idea diuina terminabitur: ergo siue sit vna communis idea totius speciei, siue singulis individuis suam assignemus: qua ratione per ideam naturae specificae cognoscitur; eadem quoque, & individua videri necesse est: quia vnicam illam ideam ad singula individua terminari, & referri oportet.

Aut relatio, quam habet diuina idea ad creaturam, quae in 1. part. Tomus I.

ras, est rationis, & solum nostro modo intelligendi Deo conuenit, ut reuera dicendum est: & hoc pacto non potest esse ratio clare videndi creaturas in ipso Deo. Sic enim Deus in se re ipsa erit quid omnino absolutum à creaturis, & tamdiu ei respectus rationis conueniet quamdiu sub conceptu relatiuo concipietur, & nomine etiam relatiuo appellabitur: quae duo solum per intellectum viatorum Deo tribuuntur: eo quod viatores non vident ipsum, sicuti est, sed instar aliarum rerum relate ipsum concipiunt. At Beati, qui Deum clare vident, & eodem prorsus modo suo intellectui praesentem habent, atque ipse reuera est, non possunt in ipso respectum rationis concipere ad creaturas; nec tale quid visione Dei clare in ipso confingere: quinimo, etiam si talem relationem, sicut viatores in Deo conciperent; sufficiens non esset, ut inde creaturas omnes, vel aliquas, ad quas terminatur, clare viderent: nam respectus rationis, quem in aliquo obiecto apprehendimus circa aliquid aliud, etiam si causa sit cognoscendi illud, ad quod terminatur, non tamen sufficit, ut clare videatur.

Ex dictis sequitur, falsum esse id, quod tertio loco docuit Henricus, nempe visionem Dei communicari posse Beatis duobus modis; primum ut est in se absoluta, deinde quatenus sub ratione ideae ad creaturas refertur: hoc igitur falsum est, quoniam si essentia diuina clare videtur, sicuti est, necesse est vno tantum modo intellectui videnti representari: vel enim respectus ille ideae est realis, vel rationis: si realis, cum necessario sit idem cum ipsa essentia sicut quauis relatio personalis, non poterit essentia sine illo videri, sicut disputatione 48. de essentia diuina, & relationibus personalibus probatum manet. Si vero est respectus rationis, semper cognosceretur essentia à Beatis absolute: nam relatio rationis solum ei provenit ab intellectu viatorum, ut praedictum est: quare non potest utroque modo, videlicet relate ad creaturas, & absolute videri; sed vno tantum nempe absolute, & ad se.

Fundamenta vero Henrici facili negotio conuelli possunt: primum quomodo essentia Dei, etiam quatenus idea est, non possit esse ratio cognoscendi, aut videndi creaturas, iam satis ostensum est. Deinde quo pacto non possit essentia diuina & absolute, & relate à nobis videri, ex dictis aperte colligitur, nam quamuis intellectus noster, quando res ipsas proprio & quidditatiue conceptu non intelligit, possit vnum sine alio cognoscere; tamen quando intuetur rem, sicuti est, non potest non in ipsa videre totum, quot ab ea ex natura rei non distinguitur: quare si est in ea respectus aliquid ad creaturas, non potest non simul cum ipsa eadem visione cognosci: si vero non est, non potest duplici illo modo essentia videri. Postremo cum deus dicitur speculum voluntarium, non est ita accipiendum, ut eorum quae in ipso sunt, vnum sine alio manifestari possit, sicut nec vnum sine alio potest videri: idem enim est Deum manifestari intellectui, atque ab eo videri. Sed dicitur speculum voluntarium, quia ex rebus creatis potest, ut voluerit, hanc, aut aliam manifeste ostendere & reuelare, an vero in se ipso eas reuelare possit, inferius dicitur.

Respectus rationis ad creaturas, non manifestat eas Beatis in verbo.

II

Tertia pars
sententia
reijciuntur.

12

Henrici fundamenta
soluuntur.Deus cur dicitur
speculum voluntarium.

Y

CA.

13

Tertia sententia est afferentium ex vi visionis, qua Dei essentia videtur, aliquas quoque creaturas videri, & eo plures, quo perfectius quis Dei essentiam intuetur: nunquam tamen hoc pacto omnia possibili in essentia diuina videri posse. Hanc opinionem amplectitur Caiet. art. 8. & seq. & ceteri recentiores Thomistæ in hunc art. 8. Capreol. in 4. d. 49. q. 6. art. 1. & 3. Sotus q. 3. art. 3. Ferrar. 3. contra gent. cap. 56. & 59. & 60. & supponere videtur Richard. in 3. d. 14. art. 2. q. 3. & in 4. d. 49. art. 3. q. 3. tamen si non ita clare loquatur, sicut neque Ferrar. & quamvis videatur S. Th. id plane docere in art. 8. ex alijs tamen locis, ut cap. seq. dicemus, oppositum asseruisse non obscure colligitur. Hanc sententiam primum Thomistæ probant ex illo 13.

Caietanus.
Capreolus.
Ferrar.
Richardus.

S. Thomas.

1. Cor. 13.

Patrum testimonio

Thomistarum.

Primum argumentum

Augustini.

Deinde testimonijs Patrum roborare contendunt. Primo, sunt quam plura Augustini testimonia, quibus eam expressisse videtur lib. 4. de Genes. ad litteram cap. 23. ubi ait: Multum quippe interest inter cognitionem rei cuiuscunque in verbo Dei, & cognitionem in natura eius, ut illud merito ad diem pertineat, hoc ad vespere. Idem tradit lib. 65. q. 26. Plura ad hoc ipsum ex August. proferri possunt testimonia, sed ea prætermitto, quod sequenti disp. de mente illius fufius disputandum sit.

Gregorius.

Secundo adducitur vulgare illud Gregorij dictum 4. dialog. c. 33. in fine, ubi ostendens quomodo Beati cognoscant in alia vita, non solum, quos in hac vita nouerant, sed quoscunque alios bonos, inquit: Quia illic omnes communi claritate deum conspiciunt, quid est quod ibi nesciant ubi scientem omnia sciunt, Eadem verba habentur de Angelis beatis libro 2. mora, cap. 2.

14

Tertium Bernard.

Tertium testimonium est Bern. lib. 5. de consideratione ad Eugenium in principio, ubi explicans illud ad Rom. 1. Inuisibilia Dei, &c. Sic ait. Sane hac scala (scilicet creaturarum) ciues non egent, sed exules: quod vidit huius scientie auctor, qui cum diceret inuisibilia per visibilia concipi, signanter posuit a creatura mundi. Et vere quid opus scalis teneri iam solum creatura celi illa est praecepto habens per quod potius ista intueatur, videt verbum, & in verbo facta per verbum: nec opus habet, ex ijs, quae facta sunt, factoris notitiam mendicare. Neque enim ut vel ipsa nouerit, ad ipsa descendit, quae ibi illa videt, ubi longe melius sunt, quam in se ipsis: Hactenus Bern. qui videtur perpicere, & diserte hanc sententiam docere.

Quarto Concil. Senonen.

Quarto Concil. Senonen. in decretis fidei, ut damnet errorem eorum, qui dicunt Sanctos non esse orandos, subdit hæc verba: Sed quam sit hoc non modo veritati, sed scripturis quoque dissonum, facile intelliget, qui Beatis peruium esse, non ignorat, omni forme illud diuinitatis speculum, in quo quicquid eorum inter sit, illustratur. Ergo sentit orationes, quas ad eos fundimus, quia eorum interfunt, in diuinitate, veluti speculo ab eis videri.

15

Ratione confirmatur.

Postremo ratione probatur, quoniam si cognita causa ex illa effectus cognoscitur, cognito Deo, creaturae etiam ex illo cognosci poterunt: & acut quo perfectius causa cognoscitur, eo plures effectus illius videntur; si autem penitus intelligatur, & comprehendatur, necesse est omnes effectus

cognosci, & videri: ita quo clarius Beati vident essentiam Dei, quæ est omnium creaturarum causa, & quo melius eius omnipotentiam penetrant, eo plures etiam creaturas in ipsa cognoscent.

Hæc vero ratio non solum probat creaturas eadem visione cum Deo videri, sicut Angeli vnica specie & cognitione plura simul cognoscere possunt: verum etiam in ipso Deo, tanquam in causa, ex vi visionis, qua ipse Deus videtur, cognosci. Fieri namque non potest, ut Deum quis videat, quia in ipso intueatur rationem omnipotentiam: hæc autem cognosci non potest, neque clare videri, nisi ea, quæ ab ipsa fieri possunt, cognoscantur: cumque nulla in hoc repugnantia assignari possit, propter Patrum, & Scholasticorum doctrinam, hæc sententia ceteris præferenda videtur.

Porro ideo docent, non posse hoc modo omnes creaturas in Deo cognosci, quia alioquin essentia Dei non tantum clare videretur, sed comprehenderetur etiam à Beatis, quod recentiores putant esse contra fidem.

16

Deinde docent recentiores aliqui, qui hanc tertiam sequuntur opinionem, posse Deum clare videri, ita ut ex vi visionis Dei nulla creatura videatur: in nullo vero ex antiquis Scholasticis hoc inuenire potui, præter Henricum, qui suo modo ut cap. præced. vidimus, id docet. Probant vero, primum testimonio August. 5. confessionum cap. 4. ubi ait: Beatus est, qui te scit, etiam si alia nesciat. Deinde hac ratione: fieri potest ut aliqua cognitio feratur in obiectum primum nec transeat in secundarium, essentia autem diuina est primum, creatura vero secundarium: ergo potest esse aliqua visio essentiae, quæ non respiciat creaturas.

Deum posse videri, nulla visio creatura putant recentiores. Henric. Augustinus. Ratione confirmant.

CAPVT IV.

Ratione à priori ostenditur, ex vi visionis Dei nihil creaturam videri.

Hæc sententia, quam proxime retulimus, inter alias hactenus connumeratas præcipua est, quam in hoc capite, & sequenti ex professo impugnare decreui: quod illius confutatione veterior sententia huic omnino contraria, quam postea sequemur, confirmanda sit.

17

Hæc vero quatuor rationibus confutari potest quarum primam in hoc capite, alias vero tres in sequenti proferemus. Sed in primis contra eam animaduertendum est illud, quod recentiores Thomistæ secundo loco dicebant, cum priori parte suæ opinionis manifeste pugnare. Nam si Deus visus sicut ipse est, ex eo quod est causa rerum, ducit videntem in earum cognitionem; nulla poterit esse tam exigua visio Deitatis, quæ si clara est, & quiditativa, non faciat aliquam creaturam in ipsa videri. Si enim ex eo, quod aliqua causa cognoscitur, etiam si quiditativa, & proprio conceptu non videatur, aliquis eius effectus solet ex ea deduci, ut experimento constat, multo magis ex clara, & quiditativa, & propria visione causæ, quantumvis remissa, aliquis effectus videbitur: atqui visio essentiae diuinæ est clara, quiditativa, & propria: ergo ex illa aliquis effectus creatus necessario cognoscitur, si essentia diuina ex se visa, tanquam causa creaturarum, in earum cognitionem deducit.

Posterior pars illius sententiae à priori iustificat.

Henricus